

Referat af bestyrelsesmøde i Danmarks 3R-Center

Torsdag den 12. december 2019 kl. 10-15, E225-loungen, Fødevarestyrelsen,
Glostrup

(Tilstedeværende: Erwin Roggen, Jan Lund Ottesen, Lisbeth E. Knudsen, Peter Bollen, Adrian Smith, Christine Nellemann (fra kl. 13 (punkt 3)), Axel Kornerup Hansen (fra kl. 13 (punkt 3)), Tom Bengtsen, Louise Holm Parby, Birgitte Vindahl Ibenforth, Rasmus Normann Nielsen (ref.)
Afbud fra Peter Bie (observatør)

1. Velkomst og godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt. Det skal til referatet bemærkes, at bestyrelsesformand Christine Nellemann og bestyrelsesmedlem Axel Kornerup Hansen grundet inhabilitet ikke var til stede under punkt 2 (uddeling af forskningsmidler 2020), hvorfor de ikke var involveret i beslutningen om, hvem der skulle tildeles midler. Bestyrelsesmedlem Erwin Roggen fungerede derfor som formand under dette punkt (jvf. Danmarks 3R-Centers forretningsorden §6, stk. 3. (I tilfælde af, at formanden er inhabil i forhold til en sag, kan formanden udpege en fungerende formand blandt bestyrelsens medlemmer)).

2. Uddeling af 3R-forskningsmidler 2020

3R-centeret varetager uddelingen af 1,5 millioner kr. årligt som forskningsmidler inden for et eller flere af de 3R'er. Bestyrelsen diskuterede de indkomne ansøgninger om forskningsmidler og besluttede at indstille tre af projekterne til ministeren med henblik på støtte. Det forventes, at støttemodtagerne kan oplyses herom primo 2020. (Diskussionen af indkomne ansøgninger om 3R-forskningsmidler foregik uden Christine Nellemann og Axel Kornerup Hansen (se punkt 1)).

3. Målskema 2019

Sekretariatet gennemgik målskemaet, hvilket gav anledning til en række beslutninger:

- Det besluttedes, at Lisbeth E. Knudsen leverer et skriv om de posters, som var udstillet på årets EUSAAT-konference. Teksten skal anvendes i årsrapporten for 2019. Deadline aftaler Lisbeth med sekretariatet (Rasmus Normann Nielsen).
- Det besluttedes, at Christine tager kontakt til Innovationsfonden og Novo Nordisk

Fonden vedr. opfølgning på forespørgsel om tilslutning til *Joint European funding principles for research involving animals*. Det diskuteredes, hvorvidt man skal forsøge at involvere ministeren i en støtten op om principperne.

- Når Danmarks 3R-Center/Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer sender materiale (fysisk) til landets dyrevelfærdsorganer, skal det, så vidt det er muligt, stiles til en navngiven person og ikke blot til DVO'et overordnet, så materialet finder rette adresse.
- Sekretariatet oplyste, at næste VidenskabsBar-arrangement forventes at blive arrangeret i regi af Fødevarerstyrelsens Videncenter for Dyrevelfærd (ViD).

a. Oversigt over 3R-projektstatus

Sekretariatet kunne oplyse, at Dorte Bratbo Sørensen vil afrapportere projektet *Optimization of the Oral Glucose Tolerance Test (OGTT) in mice: Designing devices for voluntary ingestion of glucose and stress free blood sampling* i januar 2020, ligesom Dorte vil give en præsentation heraf på første bestyrelsesmøde i 2020 (6. februar).

Sekretariatet kunne desuden oplyse, at der er fremdrift ift. publicering af de projekter, der endnu ikke er publiceret. Sekretariatet eftersender opdateret oversigt.

4. Internationale møder og kontakter

Erwin Roggen informerede om konferencen *Accelerating the transition towards animal-free innovations, Pioneer-2-Policymaker Conference* (Dutch Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality) den 27.-29. november i Utrecht, hvor man bl.a. havde diskuteret, hvordan man skaber større tiltro til resultater opnået vha. in vitro forsøg, så det føles trygt at bevæge sig fra in vitro forsøg til forsøg i mennesker. På konferencen havde man også diskuteret besværlighederne relateret til at udbrede undervisningsmateriale til skolerne, hvilket Danmarks 3R-Center kan genkende mht. udbredelse af kendskabet til eget undervisningsmateriale om forsøgsdyr.

Adrian Smith informerede om deltagelse ved *First Luxembourg 3R Symposium* den 6. november, hvor Adrian i sin egenskab af sekretær for Norecopa havde holdt et oplæg om PREPARE-guidelines, ligesom han præsenterede en poster for Danmarks 3R-Center. Adrian bemærkede, at Luxembourgs 3R-center qua dets centrale placering i Europa og dets mangfoldighed mht. sprog kunne udvikle sig til at blive en ganske betydelig brik og mulig samarbejdspartner i den videre udbredelse af de 3R'er i Europa.

Louise Parby havde deltaget i *European Partnership for Alternative Approaches to Animal Testing* den 29. oktober i Bruxelles, hvorfra hun kunne informere om, at Kristin Elfers fra University of Veterinary Medicine Hannover vandt årets EPAA refinement-pris for sit arbejde med klikker-/targettræning og positive conditioning. Kristin Elfers fremviste videoer af træning af forskellige dyrearter, bl.a. både får og kyllinger. Louise kunne desuden fortælle om en App, som var blevet benyttet i forbindelse med en paneldebat. Ved at downloade app'en, kunne man deltage i debatten. Man havde også mulighed for at deltage i debatten anonymt. Det skal overvejes, hvorvidt Danmarks 3R-Center kan gøre lignende tiltag i forbindelse med kommende symposier.

Både sekretariatet (Rasmus Normann Nielsen og Birgitte Vindahl Ibenforth) og Lisbeth E. Knudsen fra bestyrelsen var tilstede ved årets EUSAAT den 10.-13. oktober i Linz. Sekretariatets medarbejdere præsenterede to posters for henholdsvis Danmarks 3R-Center og Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer. Lisbeth E. Knudsen holdt en mundtlig præsentation med titlen *3R funding of research activities 2014-2019 in Denmark by the Danish 3R centre*. En mere uddybende beskrivelse af konferencen vil være at finde i Danmarks 3R-Centers 2019-årsrapport, som udgives i løbet af foråret 2020.

Erwin Roggen kunne afslutningsvis fortælle om mødet *Strategies for Innovation in Life Sciences* den 3. december i Bruxelles, hvor det bl.a. diskuteredes, hvordan man inspirerer forsøgsdyrsbrugere til at tænke i dyrefri metoder.

a. *One year Charité 3R: Results and perspectives. Symposium and Inauguration of the Scientific Advisory Board, Berlin den 17. december 2019*

Tom Bengtsen, som er blevet medlem af Charités Advisory Board, deltager i mødet og skal holde et mundtligt oplæg med titlen *How to communicate effectively the number of animal studies*.

b. *National Committee-møde, Rom den 18. marts 2020*

Idet Axel Kornerup Hansen ikke kan deltage, som først planlagt, har Peter Bollen har tilbudt at deltage. Det forventes, at dagsordenen især omhandler registrering og ansøgninger til udførelse af dyreforsøg. Hvis dagsordenen viser sig mindre relevant tages beslutningen herom op til revision. Deltagelse af en medarbejder fra enten sekretariat eller Dyreforsøgstilsynet diskuteres på næste bestyrelsesmøde (6. februar 2020)

Sekretariatet kunne oplyse, at der netop var åbnet op for abstract-submission til *11th World Congress on Alternatives and Animal Use in the Life Sciences 2020* (23-27 August i Maastricht). Sekretariatet deltager, i verdenskongressen. På næste bestyrelsesmøde (6. februar 2020) skal det diskuteres, om Danmarks 3R-Center/Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer skal bidrage med en mundtlig præsentation.

5. Sekretariatet orienterer

a. *Trykt undervisningsmateriale til grundskolen*

Rasmus Normann Nielsen informerede om den videre plan herfor. For at imødekomme Peter Bollens forslag fra seneste bestyrelsesmøde om at inkludere et mindre afsnit om en dyrefri metode i undervisningsmaterialet havde Rasmus Normann Nielsen taget kontakt til Lisbeth E. Knudsen og Line Mathiesen (begge Københavns Universitet) for at få noget materiale om den placenta-model, som de arbejder med på stedet. Når Rasmus har skrevet om nævnte model, sendes teksten til godkendelse hos Lisbeth, hvorefter hele undervisningsmaterialeteksten sendes til grafiker for opsætning. Materialet forventes færdigt primo februar, så der er klar til at blive præsenteret på diverse læringsmesser i løbet af foråret 2020.

b. *Besøg af elever fra fransk landbrugsgymnasium*

Birgitte Vindahl Ibenforth informerede om besøget af flere end 30 elever fra et fransk landbrugsgymnasium, som var i Danmark for at høre om den danske tilgang til bl.a. dyrevelfærd og de 3R'er. På mødet havde Tom Bengtsen givet en præsentation om henholdsvis Dyreforsøgstilsynet, Danmarks 3R-Center og Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer.

c. *Animal Protection Index*

Punktet udgik. Der orienteres om punktet på næste bestyrelsesmøde (6. februar 2020).

d. *Consensus Paper EUSAAT 3R*

Bestyrelsesmedlem Adrian Smith og sekretariatsmedarbejderne Rasmus Normann Nielsen og Birgitte Vindahl Ibenforth havde i forbindelse med årets EUSAAT-konference deltaget i et møde for europæiske 3R-centre for at diskutere et fremtidigt tættere samarbejde centrene imellem. På dette møde besluttedes det, at Rasmus Normann

Nielsen skriver et udkast til et såkaldt *3R-konsensuskriv*, der så vidt muligt skal skabe et fundament for samarbejdet.

e. *Møde med interessenter den 6. december*

Christine Nellemann og Tom Bengtsen informerede om afholdt møde med Danmarks 3R-Centers interessenter. Christine kunne fortælle om stor tilfredshed fra interessenternes side med 3R-centerets arbejde.

Christine kunne fortælle, at samtlige interessenter fortsat ønskede at støtte 3R-centeret de næste to år

Alle interessenter ønsker at få tilsendt ny kontrakt til underskrift inden jul. Fakturaen sendes i løbet af første halvår 2020. Christine kunne også oplyse, at samtlige interessenter anså det som positivt med flere bidragsydere til 3R-centeret, hvis sådanne accepterer de samme betingelser (samme kontrakt), som de nuværende interessenter (dvs. beløbet *kan* variere fra interessent til interessent).

En interessent foreslog Danmarks 3R-Center at deltage ved *Ungdommens Folkemøde* i Valbyparken, hvor bl.a. Dyrenes Beskyttelse har deltaget med god effekt. Sekretariatet undersøger muligheden nærmere.

Det diskuteredes, hvorvidt sekretariatet skal forsøge at gøre ministeren/departementet opmærksomme på den positive evaluering af Danmarks 3R-Center – at 3R-centeret i interessenternes øjne er en stor succes. Sekretariatet tager en diskussion herom.

f. *Christine Nellemanns medlemskab af "The expert Review Committee for the 2019/20 Quinquennial Review of the NC3Rs"*

Christine er blevet opfordret til at deltage i evaluering af det britiske NC3Rs i 2020 og har takket ja. Det er med stor glæde, at der således lægges mærke til det danske 3R-center også uden for landets grænser, og vi dermed tilbydes en sådan opgave.

6. Evaluering af 3R-symposiet den 12.-13. november 2019 (orientering og debat, 14.00-14.20)

a. *Deltagernes vurderinger og bemærkninger*

Sekretariatet kunne oplyse, at tilfredshedsundersøgelsen blandt symposiets gæster viste endnu større tilfredshed end med noget tidligere symposium afholdt af Danmarks 3R-Center, ligesom årets symposium havde deltagerrekord med i omegnen af 235 tilmeldte personer.

b. Bestyrelsens vurdering

Bestyrelsen diskuterede, hvorvidt symposiet i endnu højere grad skal tilrettelægges for forskere, hvorved "blødere" dyrevelfærdsmæssige emner skal præsenteres på Dyrevelfærdsorganernes årsmøde, som er meget populært blandt dyreteknisk personale.

Det diskuteredes desuden, om fremtidige symposier burde tematiseres – man kunne eksempelvis overveje et tema som *cancer*. I et sådan tilfælde kunne Kræftens Bekæmpelse foreslå foredragsholdere, ligesom et egentlig samarbejde i forhold til en sådan konkret begivenhed måske kunne tage form. Lisbeth E. Knudsen foreslog, at man kunne inkludere et foredrag om, hvordan en forsker udvikler en projektidé, der relaterer til en dyrefri metode – dyrefri metoder anvendes nemlig ganske ofte inden for kræftforskningen.

Det diskuteredes også, om den ene symposium-dag burde spares væk, hvilket kunne frigive økonomiske midler til mindre og flere arrangementer.

Det besluttedes at fortsætte diskussionen om symposiets fremtidige form på næste bestyrelsesmøde (6. februar 2020).

7. Årsrapport 2019

Sekretariatet præsenterede indholdsplanerne for den kommende årsrapport. Der var tilslutning til denne, selvom der dog var enighed om, at de to eksterne firmaer (LEO Pharma og Lundbeck), som begge skal levere en artikel til rapporten om deres respektive arbejde med de 3R'er, skal spørges af sekretariatet, om de hellere vil være eneste eksterne bidragsyder, så deres respektive bidrag præsenteres i henholdsvis 2019- og 2020-årsrapporten.

Bestyrelsen ønskede desuden, at kapitlet om det internationale samarbejde blev bredt godt ud indledningsvist. Det besluttedes, at Erwin Roggen skal skrive om konferencen *Accelerating the transition towards animal-free innovations, Pioneer-2-Policymaker Conference* (nævnt under punkt 4).

8. Ideer og inspiration til opfølgning i sekretariatet

Sekretariatet modtager under dette punkt input fra bestyrelsen til nye projekter eller ideer, vi skal arbejde videre med

a. Forslag fra 3R-symposiedeltagere til emner, 3R-centeret kan arbejde med

Det besluttedes, at sekretariatet inkluderer forslag fra symposiets gæster i deres workshop omkring mulige fremtidige indsatsområder for Danmarks 3R-Center, som de afholder 19. december.

Fra bestyrelsens side ønskede man en opfølgning på de tidligere udførte *servere-projekt*, hvorfor bestyrelsen indledningsvist skal kigge nærmere på næstkommende forsøgsdyrsindberetninger.

9. Evt.

Jan Lund Ottesen informerede om, at han på næste møde ønsker en diskussion af, hvad bestyrelsen gør, hvis inhabilitetsreglerne - i forhold til både uddelingen af forskningsmidler og af 3R-prisen – resulterer i, at bestyrelsen ikke er beslutningsdygtig.